Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 04. 2021, sp. zn. 25 Cdo 1198/2019, ECLI:CZ:NS:2021:25.CDO.1198.2019.1

Číslo: 15/2022

Právní věta:

Ve smyslu ustanovení § 2021 odst. 1 o. z. nemusí věřitel písemně vyzvat dlužníka ke splnění dluhu zejména tehdy, není-li známa dlužníkova adresa nebo dlužník není schopen fyzicky výzvu převzít ze zdravotních důvodů anebo tehdy, nebude-li mít doručení výzvy žádné účinky, jelikož dlužník není schopen plnit závazky, dlužníkův závazek není platný podle § 2019 odst. 2 o. z. nebo dluh zanikl pro nemožnost plnění podle § 2026 odst. 2 o. z. Absenci výzvy neospravedlňuje pouhá domněnka věřitele, že dlužník není ochoten plnit svůj dluh.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.04.2021

Spisová značka: 25 Cdo 1198/2019

Číslo rozhodnutí: 15

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Ručení

Předpisy: § 2021 odst. 1 o. z.
§ 2914 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2020, sp. zn. 32 Cdo 758/2020, uveřejněný pod číslem 70/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2021, sen. zn. 29 ICdo 23/2020, uveřejněné pod číslem 91/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 28. 7. 1697, sp. zn. 4 Cz 78/67, uveřejněné pod číslem 2/68 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 4. 1994, sp. zn. 7 Cdo 150/93, uveřejněný pod číslem 56/95 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2019, sp. zn. 25 Cdo 2595/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 25 Cdo 10/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. 29 Cdo 5/2012

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 11. 2018, sp. zn. 20 Co 217/2018, v části směřující proti výrokům o nákladech řízení; jinak je zamítl.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 24. 4. 2018, č. j. 18 C 24/2016-165, zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal po žalovaném zaplacení 232 899,75 Kč (výrok I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky (výrok II) a vůči státu (výrok III). Vyšel ze zjištění, že žalovaný jako uživatel budovy Zimního stadionu v H. K. a provozovatel extraligového hokejového klubu Mountfield HK pořádal v budově zimního stadionu dne 17. 1. 2014 domácí hokejové utkání týmů Mountfield HK a HC ŠKODA PLZEŇ, přičemž pořadatelskou službu (včetně zajišťování veřejného pořádku) pro něj v době zápasu zajištovala B. B. C. s. r. o. (dále jen „bezpečnostní agentura“). Činila tak na základě smlouvy o dílo ze dne 1. 8. 2013, a to „na svůj náklad a na své nebezpečí“ s tím, že odpovídá za bezvadnost díla a jeho řádné provedení. V průběhu utkání T. S., zaměstnanec bezpečnostní agentury, zasáhl jako člen pořadatelské služby proti žalobci, který se účastnil slovní a fyzické potyčky s jiným návštěvníkem utkání, a po jeho vyvedení z hlediště do vestibulu zimního stadionu, v době, kdy žalobce již nekladl žádný odpor a situace byla po provedeném zákroku klidná, jej fyzicky a slovně napadl a způsobil mu zlomeninu nosu, nosních kůstek s posunem kostních úlomků a otokem měkkých tkání v okolí a tržnou ránu kůže kořene nosu. Žalobce byl v pracovní neschopnosti déle než sedm dní. T. S. byl za uvedené jednání pro přečin ublížení na zdraví a přečin výtržnictví odsouzen v trestním řízení, ve kterém mu byla mimo jiné uložena povinnost zaplatit poškozenému (zde žalobci) na náhradě škody 54 834,56 Kč (se zbytkem nároku byl odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních). Soud prvního stupně věc posoudil po právní stránce tak, že T. S. nejednal v souvislosti s úkoly, které měl plnit v rámci výkonu pořadatelské činnosti pro žalovaného. Nejednalo se o nepřiměřené použití síly za účelem vyvedení žalobce ze stadionu, nýbrž o odplatu za to, že žalobce podle subjektivního přesvědčení T. S. měl předtím ohrozit jeho dítě. T. S. tak svým jednáním sledoval vlastní zájmy, čímž šlo z jeho strany o exces. Žalovaný ve věci není pasivně legitimován, neboť je vyloučena jeho odpovědnost za škodu ve smyslu § 2910 a § 2914 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“).

2. K odvolání žalobce Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 7. 11. 2018, č. j. 20 Co 217/2018-211, rozsudek soudu prvního stupně změnil ve výroku II o náhradě nákladů řízení (výrok I), jinak jej potvrdil (výrok II) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok III). Vyšel ze skutkových zjištění okresního soudu a jako věcně správný shledal i jeho závěr, avšak z jiného právního důvodu. Odvolací soud věc po právní stránce posoudil tak, že k újmě na zdraví žalobce sice došlo při akci pořádané žalovaným, avšak bezpečnostní agentura, kterou při své činnosti použil (k zabezpečení pořádku a bezpečnosti při zmíněném hokejovém utkání), nejednala z pozice jeho pomocníka ve smyslu § 2914 o. z., nýbrž jednala samostatně, vlastním jménem a na vlastní riziko, čímž je vyloučena odpovědnost žalovaného. Za náhradu újmy pak žalovaný neručí ani za podmínek věty druhé za středníkem zmíněného ustanovení (odpovědnost za výběr osoby nebo nedostatečný dohled nad ní), neboť žalobce nevyzval bezpečnostní agenturu k náhradě újmy a nelze mít ani za to, že by byly splněny podmínky druhé věty § 2021 odst. 1 o. z. pro tolerování absence takové výzvy.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která nebyla v rozhodovací činnosti dovolacího soudu řešena. Jako dovolací důvod uvedl nesprávné právní posouzení věci. Namítal, že bezpečnostní agentura byla vůči žalovanému v pozici pomocníka ve smyslu § 2914 o. z., případně by žalovaný měl za škodu odpovídat z hlediska solidární odpovědnosti škůdců, anebo z důvodu porušení své prevenční povinnosti podle § 2900 o. z. Dle dovolatele také měla být tolerována absence jeho výzvy k plnění bezpečnostní agentuře s ohledem na spravedlivý proces, právní jistotu a zákaz přepjatého formalismu. Namítl rovněž, že rozhodnutí odvolacího soudu bylo překvapivé, čímž bylo rovněž porušeno právo žalobce na spravedlivý proces, jelikož nebyl řádně poučen o povinnosti tvrdit a prokázat rozhodná tvrzení k otázce pasivní legitimace žalovaného. Pokud měl odvolací soud odlišný právní názor než soud prvního stupně, měl dovolatele řádné poučit podle § 118a o. s. ř. a dát mu možnost, aby svá skutková tvrzení doplnil a navrhl k nim důkazy. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud změnil napadený rozsudek tak, že uloží žalovanému povinnost zaplatit žalobci 232 899,75 Kč a uhradit mu náklady řízení.

III.
Přípustnost dovolání

4. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř. a je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť otázky škody způsobené pomocníkem ve smyslu § 2914 o. z. a subsidiarity ručení a tolerování absence výzvy podle § 2021 odst. 1 o. z. dosud nebyly dovolacím soudem řešeny. Dovolání není důvodné.

IV.
Důvodnost dovolání

5. Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

6. Podle § 2914 o. z. kdo při své činnosti použije zmocněnce, zaměstnance nebo jiného pomocníka, nahradí škodu jím způsobenou stejně, jako by ji způsobil sám. Zavázal-li se však někdo při plnění jiné osoby provést určitou činnost samostatně, nepovažuje se za pomocníka; pokud ho však tato jiná osoba nepečlivě vybrala nebo na něho nedostatečně dohlížela, ručí za splnění jeho povinnosti k náhradě škody.

7. Podle § 2021 odst. 1 o. z. věřitel má právo požadovat splnění na ručiteli, nesplnil-li dlužník v přiměřené lhůtě dluh, ač jej k tomu věřitel v písemné formě vyzval. Výzvy není třeba, nemůže-li ji věřitel uskutečnit nebo je-li nepochybné, že dlužník dluh nesplní.

8. Ustanovení § 2914 o. z. řeší případy, ve kterých konkrétní činnost, při níž vznikla škoda, vykonává fyzická nebo právnická osoba nikoliv sama, nýbrž prostřednictvím jiných osob, které zaměstnává nebo jejichž práci ke své činnosti využívá. Odpovědnost fyzické či právnické osoby za škodu se uplatní nejen v případech, kdy škoda byla způsobena jejich zaměstnancem, ale i tehdy, byla-li způsobena jinými osobami, které fyzická či právnická osoba použila ke své činnosti. Není proto podmínkou smluvní vztah toho, kdo škodu způsobil, vůči této osobě. Tzv. nesamostatným pomocníkem je osoba, která provádí činnost pro fyzickou (právnickou) osobu pod její odpovídající kontrolou, podle jejích pokynů či příkazů, pomocník je vůči ní v podřízeném postavení. Kdo provádí pro jiného činnost vlastním jménem a na vlastní riziko (tzv. samostatný pomocník nebo poddodavatel), odpovídá za škodu sám. Pokud však takovou osobu fyzická (právnická) osoba

nepečlivě vybrala nebo na ni nedostatečně dohlížela, ručí ve smyslu § 2018 a násl. o. z. za splnění jejího závazku z deliktu.

9. Poškozený se pak může domáhat splnění dluhu vůči takovému ručiteli na základě § 2021 odst. 1 o. z., který obecně určuje podmínky, za kterých se věřitel může domáhat splnění dluhu na ručiteli. Je tomu tak v případě, jestliže dlužník nesplnil svůj splatný dluh, a to ani v přiměřené lhůtě poté, co byl k plnění věřitelem vyzván, přičemž pro tuto výzvu je vyžadována obligatorně písemná forma. Věřitel nemusí vyzvat dlužníka k splnění dluhu pouze tehdy, jestliže výzvu nelze uskutečnit (například věřiteli není známa dlužníkova adresa, dlužník není schopen fyzicky výzvu převzít ze zdravotních důvodů apod.), anebo ji doručit lze, avšak takové doručení nebude mít z objektivních důvodů žádné účinky, neboť dlužník není schopen svůj závazek splnit (dlužník je insolventní apod.), anebo jej je schopen splnit, avšak jsou zde jiné důvody (například dlužníkův závazek není platný podle § 2019 odst. 2 o. z., dluh zanikl pro nemožnost plnění podle § 2026 odst. 2 o. z. apod.). Pro tolerování absence výzvy přitom nestačí pouhá domněnka věřitele, že dlužník není ochoten plnit svůj dluh.

10. V posuzovaném případě vyšel odvolací soud ze zjištění, že pořadatelskou službu (včetně zajišťování veřejného pořádku) při hokejovém utkání dne 17. 1. 2014 zajištovala pro žalobce bezpečnostní agentura na základě smlouvy o dílo ze dne 1. 8. 2013, a to „na svůj náklad a na své nebezpečí“ s tím, že současně odpovídá za bezvadnost díla a jeho řádné provedení. Pro závěr o tom, zda bezpečnostní agentura byla v pozici samostatného pomocníka ve smyslu § 2914 o. z., je pak rozhodující, že pro žalovaného nevykonávala zmíněnou činnost podle jeho pokynů či příkazů, ani pod jeho kontrolou (nic z toho ze zjištěného skutkového stavu, který nepodléhá dovolacímu přezkumu, nevyplývá), nýbrž samostatně, vlastním jménem a na vlastní riziko. Žalovaný přitom ani neručí za případný dluh bezpečnostní agentury vůči dovolateli, neboť ten zmíněnou agenturu nevyzval písemně k plnění, přičemž z ničeho nevyplývá, že takovou výzvu nemohl uskutečnit, případně, že bezpečnostní agentura není schopna svůj dluh splnit nebo že jsou dány jiné důvody k tolerování absence výzvy.

11. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlíží též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.). Dovolací soud však existenci vad řízení neshledal. Jestliže dovolatel namítá nepředvídatelnost a překvapivost rozhodnutí k otázce pasivní legitimace žalovaného, nelze mu přisvědčit. O nepředvídatelné rozhodnutí se jedná tehdy, pokud soud rozhodne způsobem, který účastníci řízení nemohli s ohledem na dosavadní průběh řízení očekávat, v důsledku čehož neměli ani možnost se k názoru soudu vyjádřit a tento názor tím zvrátit (k tomu srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 7. 2008, sp. zn. 28 Cdo 5378/2007, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 22 Cdo 3281/2008). O takové rozhodnutí se však v nyní posuzovaném případě zjevně nejedná. Z protokolu o jednání odvolacího soudu ze dne 31. 10. 2018 vyplývá, že jednání se zúčastnil zástupce dovolatele i zástupce žalovaného. Účastníkům bylo dáno poučení ve smyslu § 118a odst. 2 o. s. ř., že vzhledem k revidovanému právnímu názoru je nutno věc posuzovat dle § 2914 věty druhé o. z. s tím, že dle odvolacího soudu jednala bezpečnostní agentura samostatně, tedy nikoliv jako pomocník žalovaného, který by za určitých okolností mohl být pouze v pozici ručitele za její dluh. Z uvedeného tak nelze vyvodit, že odvolací soud přijal závěr o nedostatku pasivní legitimace žalovaného překvapivě. Účastníci mohli vzhledem k uvedenému poučení tento závěr očekávat a měli možnost se k názoru odvolacího soudu vyjádřit, případně i doplnit svá skutková tvrzení a navrhnout k nim důkazy.

12. Pokud jde o námitky dovolatele, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu v otázce společné odpovědnosti více osob odpovědných za škodu (solidární odpovědnost škůdců) a v otázce porušení prevenční povinnosti žalovaného ve smyslu § 2900 o. z., je třeba uvést, že dovolání není v tomto rozsahu přípustné pro posouzení zmíněných právních otázek, neboť napadené rozhodnutí odvolacího soudu nestojí na jejich řešení. Uvedené námitky žalobce se

míjejí s vlastním právním posouzením věci odvolacím soudem (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 808/97, uveřejněné pod č. 27/2001 Sb. rozh. obč.).

13. Z výše uvedeného vyplývá, že napadené rozhodnutí je z pohledu uplatněného dovolacího důvodu správné, a Nejvyšší soud proto dovolání žalobce v rozsahu jeho přípustnosti podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

14. Dovolání proti rozhodnutí v části týkající se výroků o nákladech řízení není podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. přípustné. Proto Nejvyšší soud dovolání v této části podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.